

บันทึก

เรื่อง การถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗
ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๕ (กรณีคำพิพากษาของ
ศาลฎีกาแตกต่างกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา)

กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๒๐๒/๗๕๕๕ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๐ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ตามที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้ให้ความเห็นในปัญหาของกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับสัญชาติของบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทย^๑ ว่า

๑. กรณีบุคคลที่มีบิดาเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าวซึ่งได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่และใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวโดยถูกต้องตามกฎหมาย แต่มีมารดาเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเงื่อนไขตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ บิดามารดาได้จดทะเบียนสมรสโดยถูกต้องก่อนประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ใช้บังคับบุตรเกิดก่อนบิดามารดาจดทะเบียนสมรส บุคคลดังกล่าวในขณะเกิดย่อมได้สัญชาติไทยตามนัยมาตรา ๗ (๓)^๒ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ และไม่ถูกถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ เพราะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดานับแต่วันสมรส และบิดาไม่เข้าเงื่อนไขตามข้อ ๑ (๑) (๒) หรือ (๓)^๓ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗

๒. กรณีบุคคลที่มีบิดาเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าวซึ่งได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่และ

^๑บันทึก เรื่อง หาหรือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๕ ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ถึงกระทรวงมหาดไทย ที่ สร ๐๖๐๑/๒๖๔ลงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๒๔

^๒พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.๒๕๐๘

มาตรา ๗ บุคคลดังต่อไปนี้ย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

๑.๑

๑.๑

(๓) ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย

^๓ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๕

ข้อ ๑ ให้ถอนสัญชาติไทยของบรรดาบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยบิดาเป็นคนต่างด้าว หรือมารดาเป็นคนต่างด้าวแต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายและในขณะที่เกิดบิดาหรือมารดานั้นเป็น

(๑) ผู้ที่ได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย

(๒) ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่ในราชอาณาจักรไทยเพียงชั่วคราว หรือ

(๓) ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง
ทั้งนี้ เว้นแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นสมควรและสั่งเฉพาะรายเป็น

ประการอื่น

ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวโดยถูกต้องตามกฎหมาย แต่มีมารดาเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเงื่อนไขตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ บิดาได้จดทะเบียนการรับรองบุตรโดยถูกต้องก่อนประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ใช้บังคับบุคคลดังกล่าวในขณะที่เกิดย่อมได้สัญชาติไทยตามนัยมาตรา ๗ (๓) แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.๒๕๐๘ และไม่ถูกถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ เพราะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดานับแต่วันจดทะเบียนว่าเป็นบุตร และบิดาไม่เข้าเงื่อนไขตามข้อ ๑ (๑) (๒) หรือ (๓) แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗

กระทรวงมหาดไทยได้ถือปฏิบัติตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวตลอดมา แต่ต่อมาได้มีคำพิพากษาของศาลฎีกา ที่ ๑๙๕๙/๒๕๒๙ ลงวันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๒๙ วินิจฉัยเรื่องสัญชาติของบุคคลขัดแย้งกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาข้างต้น ในกรณีบุตรญวนอพยพจำนวน ๒ คน มีบิดาเป็นคนไทย มารดาเป็นญวนอพยพ บิดามารดาจดทะเบียนสมรสโดยถูกต้องเมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๐๔ (ก่อนประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ใช้บังคับ) บุตรเกิดเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๐๑ และวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๐๓ (ก่อนบิดามารดาจดทะเบียนสมรส) ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ในขณะที่บุคคลทั้งสองเกิดไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย และมารดาเป็นคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรไทยชั่วคราว บุคคลทั้งสองซึ่งได้สัญชาติไทยโดยการเกิดในราชอาณาจักรไทยจึงถูกถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ แม้ภายหลังที่บุคคลทั้งสองเกิดบุคคลทั้งสองจะมีบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายก็ตาม ก็หาทำให้บุคคลทั้งสองเกิดสิทธิที่จะได้สัญชาติไทยไม่

กระทรวงมหาดไทยจึงขอหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า

(๑) คำพิพากษาของศาลฎีกา ที่ ๑๙๕๙/๒๕๒๙ ลงวันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๙ มีผลต่อความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาข้างต้นในข้อ ๑ หรือไม่ อย่างไร และกระทรวงมหาดไทยควรถือปฏิบัติในเรื่องนี้ต่อไปอย่างไร

(๒) ผลการพิจารณาในข้อ (๑) ให้รวมถึงกรณีการจดทะเบียนการรับรองบุตรก่อนประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ใช้บังคับ ตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาข้างต้นในข้อ ๒ ด้วยหรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวโดยได้ฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงของผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวง กรมการปกครอง และกรมตำรวจ) แล้ว มีความเห็นดังต่อไปนี้

(๑) สำหรับปัญหาว่าคำพิพากษาของศาลฎีกา ที่ ๑๙๕๙/๒๕๒๙ ลงวันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๒๙ มีผลต่อความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาข้างต้นในกรณีข้อ ๑ หรือไม่ อย่างไร นั้น เห็นว่า โดยที่มาตรา ๑๔๕ “แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง บัญญัติว่า

“ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๔๕ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการอุทธรณ์ฎีกาและการพิจารณาใหม่ คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ ให้ถือว่าผูกพันคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลที่พิพากษา

คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ ให้ถือว่าผูกพันคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลที่พิพากษาหรือมีคำสั่ง ดังนั้น คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ ๑๙๕๙/๒๕๒๙ ลงวันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๒๙ ย่อมมีผลผูกพันคู่ความในคดีให้ต้องปฏิบัติตามคำพิพากษานั้นเท่านั้น คำพิพากษาดังกล่าวจึงไม่มีผลต่อความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่๕)^๔ ที่ได้ให้ความเห็นไว้ว่าบุตรซึ่งเกิดจากบิดาเป็นคนต่างด้าวซึ่งได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่และใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว โดยถูกต้องตามกฎหมาย แต่มีมารดาเป็นคนต่างด้าวซึ่งเข้าเงื่อนไขตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๓๗ บิดามารดาจดทะเบียนสมรสก่อนประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ใช้บังคับ แต่หลังจากที่บุตรเกิด บุตรดังกล่าวในขณะเกิดย่อมได้สัญชาติไทยตามนัยมาตรา ๗ (๓) แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.๒๕๐๘ และไม่ถูกถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗

ปัญหาทำนองเดียวกับที่กระทรวงมหาดไทยหารือในครั้ง นี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕)ได้เคยให้ความเห็นต่อกระทรวงมหาดไทยไว้แล้วครั้งหนึ่งตามบันทึก เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๕ (กรณีนางสาวมะลิวัลย์ เลิศพันธุ์มิตร)^๖ ซึ่งในเรื่องดังกล่าวคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) มีความเห็นยืนยันความเห็นที่ได้เคยให้ไว้ตามบันทึก เรื่อง หารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๕^๗ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นโดยมีเหตุผลในการยืนยันความเห็นดังกล่าวว่า ปัญหาว่าบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทย จะถูกถอนสัญชาติไทยหรือไม่จะถือเอาข้อเท็จจริงที่มีอยู่ในวันก่อนวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ใช้บังคับ หากปรากฏข้อเท็จจริงว่า บุคคลดังกล่าวมีบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายเป็นคนต่างด้าว ก็ไม่ต้องคำนึงว่ามีมารดาเป็นคนต่างด้าวแต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และในขณะที่บุคคลนั้นเกิด หากบิดาเป็นผู้ไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขตามข้อ ๑ (๑) (๒) หรือ (๓) แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ก็จะถอนสัญชาติไทยของบุคคลดังกล่าวไม่ได้ ส่วนที่

หรือมีคำสั่ง นับตั้งแต่วันที่คำพิพากษาหรือมีคำสั่งจนถึงวันที่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ถูกเปลี่ยนแปลง แก้ไขกลับหรือดลเสีย ถ้าหากมี

ถึงแม้ศาลจะได้กล่าวไว้โดยทั่วไปว่าให้ใช้คำพิพากษาบังคับแก่บุคคลภายนอก ซึ่งมีได้เป็นคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลด้วยก็ดี คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นย่อมไม่ผูกพันบุคคลภายนอก เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๒ (๑), ๒๔๕ และ ๒๗๔ และในข้อต่อไปนี้

(๑) คำพิพากษาเกี่ยวกับฐานะหรือความสามารถของบุคคล หรือคำพิพากษาสั่งให้เลิกนิติบุคคล หรือคำสั่งเรื่องล้มละลาย เหล่านี้บุคคลภายนอกจะยกขึ้นอ้างอิงหรือจะใช้ยันแก่บุคคลภายนอกก็ได้

(๒) คำพิพากษาที่วินิจฉัยถึงกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินใด ๆ เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจใช้ยันแก่บุคคลภายนอกได้ เว้นแต่บุคคลภายนอกนั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมีสิทธิดีกว่า

^๔โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑)

^๖บันทึกฯ ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาถึงกระทรวงมหาดไทย ที่ นร ๐๕๐๑/๒๑๓ ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๙

^๗โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑)

ข้อ ๑ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ใช้คำว่า “หรือมารดา” นั้น น่าจะเป็นกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีมารดาเป็นคนต่างด้าวแต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น อย่างไรก็ตามคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) เห็นว่า เฉพาะกรณีของนางสาวมะลิวัลย์ เลิศพันธุ์มิตร นั้น เนื่องจากได้มีการฟ้องคดีต่อศาล และศาลมีคำพิพากษาเป็นที่ยุติแล้วว่า นางสาวมะลิวัลย์ เลิศพันธุ์มิตร ต้องถูกถอนสัญชาติไทยตามข้อ ๑ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ดังนั้น นางสาวมะลิวัลย์ เลิศพันธุ์มิตร ซึ่งเป็นคู่ความในคดีดังกล่าวจึงถูกผู้พันโดยคำพิพากษานั้นตามมาตรา ๑๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) มีความเห็นว่า ตามที่ข้อ ๑ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ บัญญัติว่า

“ให้ถอนสัญชาติไทยของบรรดาบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยบิดาเป็นคนต่างด้าว หรือมารดาเป็นคนต่างด้าวแต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย และในขณะที่เกิดบิดาหรือมารดานั้นเป็น

(๑) ผู้ที่ได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นกรณีพิเศษ เฉพาะราย

(๒) ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่ในราชอาณาจักรไทยเพียงชั่วคราว หรือ

(๓) ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

ทั้งนี้ เว้นแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นสมควรและสั่งเฉพาะรายเป็นประการอื่น” นั้น

จากบทบัญญัติดังกล่าว การถอนสัญชาติไทยของบุคคลใด จะต้องพิจารณาจากหลักเกณฑ์ ๒ ประการประกอบกันคือ ประการที่หนึ่ง บุคคลนั้นเกิดในราชอาณาจักรไทยโดยมีบิดาเป็นคนต่างด้าวหรือมารดาเป็นคนต่างด้าวแต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย ประการที่สอง ในขณะที่บุคคลนั้นเกิดบิดาหรือมารดานั้นเป็นผู้ที่อยู่ในเงื่อนไขตาม (๑) (๒) หรือ (๓) แห่งบทบัญญัตินั้น จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ประการที่หนึ่งไม่ได้กำหนดให้ถือข้อเท็จจริงในขณะที่บุคคลนั้นเกิด ซึ่งต่างกับหลักเกณฑ์ประการที่สองที่ให้ถือข้อเท็จจริงในขณะที่บุคคลนั้นเกิด ดังนั้น หลักเกณฑ์ประการที่หนึ่งจึงต้องเป็นไปตามข้อเท็จจริงที่มีอยู่ในวันก่อนวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ใช้บังคับว่า ในวันดังกล่าวบุคคลนั้นมีบิดาเป็นคนต่างด้าวหรือมารดาเป็นคนต่างด้าวแต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นต้นมา) ถ้าหากว่าบุคคลนั้นไม่มีบิดาที่ไม่เป็นคนต่างด้าวหรือมารดาเป็นคนต่างด้าวแต่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายอยู่ในวันก่อนวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ใช้บังคับ บุคคลนั้นก็มิอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะถูกถอนสัญชาติไทย

สำหรับปัญหาว่ากระทรวงมหาดไทยควรถือปฏิบัติในเรื่องนี้ต่อไปอย่างไรนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) เห็นว่า คณะรัฐมนตรีในการประชุม

ปรึกษาเมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ได้เคยลงมติวางระเบียบในเรื่องการตีความและการให้ความเห็นในทางกฎหมายของคณะกรรมการกฤษฎีกาไว้ว่า เมื่อกระทรวงทบวงกรมใดมีความสงสัยในปัญหากฎหมายจะเป็นโดยเกี่ยวกับวงหน้าที่ของกระทรวงทบวงกรมนั้น ๆ โดยเฉพาะก็ดี หรือเกี่ยวข้องกับวงหน้าที่ของกระทรวงทบวงกรมอื่น ซึ่งไม่เป็นที่ตกลงกันได้ก็ดี และได้ส่งปัญหาในทางกฎหมายนั้น ๆ มาเพื่อขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็น และในชั้นพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกานั้น ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงทบวงกรมใดก็ให้เชิญผู้แทนกระทรวงทบวงกรมนั้น ๆ ร่วมในการพิจารณาด้วย และเมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นในทางกฎหมายเป็นประการใดแล้ว โดยปกติให้เป็นไปตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกานั้น ทั้งนี้ เพื่อกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ จักได้ถือเป็นระเบียบปฏิบัติต่อไป โดยที่ปรากฏว่าคณะรัฐมนตรียังไม่ได้เพิกถอนหรือแก้ไขมติดังกล่าวแต่อย่างใด ดังนั้น มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวจึงยังมีผลใช้บังคับอยู่

(๒) สำหรับปัญหาว่าผลการพิจารณาในข้อ (๑) ให้รวมถึงกรณีการจดทะเบียนการรับรองบุตรก่อนประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ใช้บังคับตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาข้างต้นในกรณีข้อ ๒. ด้วยหรือไม่ อย่างไรนั้น เห็นว่า ความเห็นตาม (๑) แห่งบันทึกนี้ ย่อมนำมาใช้กับกรณีการจดทะเบียนการรับรองบุตรก่อนประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ใช้บังคับ ตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาข้างต้นในกรณีข้อ ๒. ด้วย โดยอาศัยเหตุผลเดียวกัน

(ลงชื่อ) อมร จันทสมบุรณ์

(นายอมร จันทสมบุรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤษภาคม ๒๕๓๐